

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

ELEMENTAR-LÄROVERKEN

I

WENERSBORG, BORÅS OCH ALINGSÅS

SAMT

PEDAGOGIEN I JLRICEHAMN

UNDER LÄSÅRET 1875—1876.

Högre elementarläroverket i Wenersborg.

A. Undervisningen.

a) Lärotider.

Höstterminen tog sin början den 25 augusti och slutade den 20 december.

Vårterminen, som började den 21 januari, kommer att avslutas den 2 juni.

De dagliga undervisnings- och öfningstimmarne hafva varit de samma som under föregående läsår.

b) Läro- och läseböcker.

Kristendom: katekesen; Norbecks lärobok i dogmatiken; biblisk historia af Bohm; Cornelii lärobok i kyrkohistorien; bibelns kändedom af Welander.

Modersmålet: Filéns lärobok; Bjurstens läsebok och Claësons litteraturhistoria; läsebok för folkskolan.

Latinska språket, grammatik: Rabes och Ellendt-Seyfferts läroböcker;
explication: Törnebladhs elementarbok, Cornelius Nepos, Julius Cæsar och Ovidius för kl. IV—V; Cicero, Livius, Virgilius och Horatius för kl. VI—VII.

Grekiska språket, grammatik: Rabes och Löfstedts läroböcker;
d:o, explication: Xenophons Anabasis, Homeri Odysseé, Herodotus.

Hebreiska språket, grammatik: Lindbergs lärobok;

d:o, explication: Davids psalmer.

Tyska språket, grammatik: Flachs lärobok;

d:o, explication: Lyths krestomati; Schillers Geschichte des 30 jähr. Kriegs och Wilhelm Tell; Hauffs Märchen; Goethes Herman und Dorothea; elementarbok af Mathesius.

Engelska språket, grammatik: May's och Herléns läroböcker; Crügers elementarbok;

d:o, explication: May's krestomati och English Reading; Kings of England of M. Yonge; Irvings Sketchbook.

Franska språket, grammatik: Oldes lärobok; Ploetz elementarbok;

d:o, explication: Voltaires Charles XII; Dubbs läsebok; Ploetz parlör, bearb. af Enblom.

- Matematik:* Zweigbergks och Nyströms läroböcker i aritmetik; Björlings, Todhunters och Anderssons läroböcker i algebra; Björlings proportionslära; Phragmén's trigonometri; Lindmans och Bergii läroböcker i geometri; Hellströms lärobok i stereometri; geometriska öfningssatser af Todhunter.
- Naturvetenskap:* Berlins läsebok; Celanders naturlära; Arrhenii större och mindre lärobok i botanik; Torins lärobok i zoologi; Schabus i fysik; Blomstrands i kemi.
- Historia,* svensk: Ekelunds och Odhners läroböcker; Alanders läsebok; allmän: Pütz', Wennerströms och Pallins läroböcker.
- Geografi:* Sörenssons lärobok; Dahms geografi för skolans 3 lägsta klasser.
- Filosofisk propedeutik:* Borelii lärobok i logik; Sjöbergs och Klingbergs lärobok i antropologien.

c) Lärokurser.

Första klassen.

- Kristendom.* Katekes: till första artikeln. Valda bibelspråk och psalmer.
Biblisk historia: gamla testamentets, bibelläsning.
- Modersmålet:* uppläsning och förklaring af valda stycken på prosa och vers. Berättelser ur nordiska sagohistorien. Öfningar i rättskrifning. Öfning i särskiljande af den enkla satsens hufvuddelar. Allmän grammatik.
- Tyska.* Grammatik: till och med de svaga verberna.
Explikation: 35 stycken i elementarboken af Mathesius.
- Matematik:* De fyra räknesätten i nyare sorter jemte öfning i hufvudräkning.
- Naturlära:* inledning till djur- och växtrikets kännedom, omfattande det allmännaste af läran om människans kroppshyggnad, och undersökning af lefvande växter efter Linnés sexualsystem.
- Historia:* hela konungalängden samt till Magnus Eriksson efter Odhners mindre lärobok.
- Geografi:* Sveriges, Norges, Danmarks, Rysslands, Tysklands, Österrikes, Hollands, Belgiens och Englands fysiska och politiska geografi: det allmännaste om verldsdelarne efter jordgloben.

Andra klassen.

- Kristendom.* Katekes: 2:dra hufvudstycket med förklaring. Valda psalmer.
Biblisk historia: repet. af gamla testamentet, nya testamentet, bibelläsning.
- Modersmålet:* form- och satslära, rättstafning och satsupplösning jemte läsöfningar.
- Tyska.* Grammatik: formläran t. o. m. de svaga verberna.
Explikation: från st. 36 af första afdelningen t. o. m. st. 11 af andra afdelningen i Mathesii elementarbok. Skriföfningar på lärorummet en timme i veckan.
- Matematik.* Aritmetik: vanliga bråk, decimalbråk och sorter jemte öfningar i hufvudräkning. Geometri: åskådningsläran samt valda satser ur storhetsläran af Bergii lärobok i geometri och linearteckning.
- Naturlära:* människokroppens byggnad. Djurrikets större afdelningar. Det allmännaste om växterna.
- Historia.* Fäderneslandets: från Magnus Eriksson till och med Ulrika Eleonora.
- Geografi:* Europas fysiska och politiska.

Tredje klassen.

- Kristendom.* Katekes: 3—5 hufvudstyckena. Valda psalmer.
Biblisk historia: nya testamentet. Förklaring af Jesu liknelser; bibelläsning.

Modersmålet: form- och satslära, satsupplösning och rättskrifning; läsöfningar jemte skriftliga uppsatser på lärorummet.

Tyska. Grammatik: hela formläran.

Explication: 35 sidor i Lyths läsebok. Skriföfningar på lärorummet en timme i veckan.

Matematik. Aritmetik: vanliga bråk, decimalbråk och sorter.

Geometri: de 30 första satserna af Euklides första bok efter Lindman.

Naturlära. Djur- och växtriket efter Celanders lärobok.

Historia. Fäderneslandets: nyare tiden avslutad och hela läroboken repeterad.

Geografi: Europas och öfersigt af de öfriga verldsdelarnes.

Fjerde klassen.

Kristendom. Bibelns böcker jemte öfersigt af Judarnes kyrkliga förhållanden. Katekisation.

Modersmålet: läs- och rättskrifningsöfningar, de senare omfattande jemväl interpunktionsöfningar; en uppsats på lärorummet hvarannan vecka.

Latin. Grammatik: det viktigaste af formläran efter Ellendt-Seyffert.

Explication: Törnebladhs elementarbok.

Tyska. Grammatik: formläran repeterad jemte anmärkningar; syntax, de grofstiliga reglerna.

Explication: 18 sidor af Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs; 3 af Hauffs Märchen.

Engelska. 67 st. af Crügers elementarbok. Skriföfningar på lärorummet.

Matematik. Aritmetik: regula de tri; blandade exempel på bråk.

Geometri: 1:sta och 2:dra böckerna af Euklides.

Algebra: läran om bråk påbörjad.

Naturlära: det allmännaste af fysik, kemi och läran om jorden efter Celanders.

Historia. Allmän: gamla och medeltidens.

Geografi. Europas till Syd-Europa.

Femte klassen.

Kristendom. Utförlig katekisation öfver hela religionsläran.

Kyrkohistoriska berättelser till reformationen; Jesu bergspredikan; kyrkoårets predikotexter.

Modersmålet: rättstafnings- och interpunktionsöfningar; läsöfningar samt en skriftlig uppsats på lärorummet hvarannan vecka.

Latin. Grammatik: syntaxen efter Ellendt-Seyffert med anmärkningar.

Explication: första boken samt 8 kap. af den andra i Cæsar; Ætates, Lycaon i Ovidius; Datames, Agesilaus, Pelopidas, Eumenes i Cornelius Nepos. Mytologi efter Brodén.

Grekiska. Grammatik: formlära.

Explication: de 6 första kap. af 1:sta boken i Xenophons Anabasis.

Tyska. Grammatik: repeterad jemte anmärkningar.

Explication: 18 sidor i Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs; 1:sta akten i Wilhelm Tell.

Engelska. Grammatik: formläran efter Herlén.

Explication: kap. 8—16 af Kings of England. Skriföfningar på lärorummet.

Franska. Grammatik: klass. lin.: 60 st. af Ploetz elementarbok; real. lin.: hela Ploetz; skriföfningar på lärorummet.

Matematik. Aritmetik: enkel och sammansatt regula de tri samt intresseräkning efter Nyströms lärobok jemte blandade exempel på bråk.

Geometri: klass. lin.: 4 böcker i Euklides, de 3 sista jemväl repeterade; ex. 1—110 af Todhunters geometriska öfningssatser; real. lin.: Euklides 5:te och 6:te böcker efter Björling.

- Algebra: klass. lin.: de 2 första kap. efter Björling; real. lin.: till och med läran om 2:dra gradens eqvationer, eqvationer af 1:sta graden med flere obekanta, jemte några lättare problem.
- Naturvetenskap.* Botanik: växternas elementarorganer; omkring 300 växter.
Zoologi: foglarne och amfiibierna.
Fysik: de 2 första kap. i Schabus.
- Historia.* Klass. lin.: Roms; real. lin.: fäderneslandets: från Gustaf I till Frihetstiden; allmän: läroboken afslutad.
- Geografi.* Klass. lin.: Asien, Afrika, Amerika samt gamla geografin; real. lin.: Asien, Afrika, Amerika och Australien.

Sjette klassens nedra afdelning.

- Kristendom.* Dogmatik: kap. 1—3.
Kyrkohistoria: §§ 1—19.
Nya testamentet: Pauli 1:sta bref till Thessalonikerna.
- Modersmålet:* läsning af svensk, norsk och dansk literatur.
- Latin.* Grammatik: syntaxen efter Ellendt-Seyffert med anmärkningar.
Explikation: Cicero de senectute; 12 kap. af Livii 1:sta bok; 1:sta boken af Virgilii Æneis. Mytologi efter Brodén.
- Grekiska.* Grammatik: formläran repeterad.
Explikation: från och med kap. 7 af 1:sta till och med kap. 2 af 2:dra boken i Xenophons Anabasis; 1:sta rhapsodien i Homeri Odysseé.
- Tyska.* Grammatik: repetition.
Explikation: 4 akter af Wilhelm Tell.
- Engelska.* Grammatik: formläran efter Herlén.
Explikation: kap. 22—29 af Kings of England. Skriföfningar på lärorummet.
- Franska.* Grammatik: formläran; real. lin. derjemte det viktigaste af syntaxen till adverbena.
Explikation: de 2 första böckerna af Charles XII. Skriföfningar på lärorummet.
- Matematik.* Geometri: klass. lin.: Euklides 4:de bok samt det allmännaste af 5:te och 6:te böckerna efter Björling; real. lin.: Euklides 5:te och 6:te böcker.
Algebra: klass. lin.: eqvationer af 1:sta graden med en och flera obekanta jemte några lättare problem; real. lin.: radikalquantiteter af 2:dra graden, eqvationer af 2:dra graden med en eller flera obekanta jemte talrika problem; eqvationer med den obekanta under qvadratrotmärke, jemte problem.
- Naturvetenskap.* Botanik: de naturliga familjerna.
Zoologi: fiskar och insekter.
Fysik: 3:dje kap. af Schabus.
Kemi: till haloiderna efter Blomstrand.
- Historia.* Fäderneslandets: till Kalmare-unionen efter Odhners större lärobok.
Allmän: klass. lin.: medeltidens till och med korstågen; real. lin.: nyare till franska revolutionen.
- Geografi.* Klass. lin.: Europa till och med Tyskland; real. lin.: läroboken afslutad jemte repetition till och med Tyskland.

Sjette klassens öfra afdelning.

- Kristendom.* Dogmatik: kap. 4—8.
Kyrkohistoria: §§ 19—39.
Nya testamentet: läsning i Romarebrevet.

- Modersmålet:* läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Claëson; real. lin. dessutom skriföfningar på lärorummet.
- Latin.* Grammatik: repetition af syntaxen med alla anmärkningarne.
 Explikation: Cicero de officiis 1:sta boken med repetition; från 20:de kap. till slutet af 1:sta boken i Livius med repetition af en del; från v. 100 af 2:dra till och med 4:de boken i Virgilius.
- Grekiska.* Grammatik: syntaxen efter Löfstedt till hypotetiska satser; skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: från och med 5:te kap. af 2:dra boken till och med den 3:dje i Xenophon; 2:dra och 3:dje böckerna i Odysséen.
- Tyska.* Grammatik: repetition.
 Explikation: Hermann und Dorothea.
- Engelska.* Grammatik: formläran efter Herlén.
 Explikation: från kap. 33 till slutet af Kings of England. Skriföfningar på lärorummet.
- Franska.* Grammatik: repetition af formläran; nominas och pronominas syntax efter Oldes lärobok; frasskrifning på lärorummet.
 Explikation: valda stycken ur Dubbs läsebok, omkring 46 sidor; fyra af Lafontaines fabler utantill; kursiva översättningsöfningar.
- Matematik.* Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides. Lösning af geom. öfningssatser.
 Algebra: repetition af 1:sta gradens eqvationer jemte problem samt läran om 2:dra gradens eqvationer med en obekant jemte talrika öfningsexempel och problem; real. lin. dessutom läran om logaritmer och progressioner med dithörande problem jemte det allmännaste ur planimetrien och stereometrien.
- Naturvetenskap.* Botanik: repetition af de naturliga familjerna och växternas elementarorganer.
 Zoologi: de lägre djuren.
 Fysik: klass. lin.: 1:sta och 2:dra kap. af Schabus; real. lin.: mekanik och optik med talrika problem.
 Kemi: till de tunga metellerna efter Blomstrand.
- Historia.* Fäderneslandets: till Karl XI; allmän: klass. lin.: nyare till Frankrike under Ludvig XIII efter Pütz; real. lin.: till sjuåriga kriget.
- Geografi.* Afrikas och Amerikas.

Sjunde klassens nedra afdelning.

- Kristendom.* Dogmatik: läroboken afslutad; repetition.
 Kyrkohistoria: läroboken afslutad; repetition.
 Nya testamentet: läsning i Markus' evangelium på grundspråket.
- Modersmålet:* läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; diskussions- och skriföfningar på lärorummet.
- Latin.* Grammatik: repetition.
 Explikation: Cicero disp. Tusc. 1:sta boken med repetition. Livius: 3:dje boken med en del repetition. Virgilius: repetition af 4:de boken. Horatius: 1:sta boken Od.
- Grekiska.* Grammatik: syntaxen efter Löfstedt.
 Explikation: 4:de boken i Xenophon; från v. 330 af 3:dje till v. 383 af 5:te boken i Odysséen; kap. 1—45 af 1:sta boken i Herodotus.
- Hebreiska.* Grammatik: paradigmerna.
 Explikation: 4 Davids psalmer.
- Engelska.* Klass. lin.: hufvudsakligen öfningar i innanläsning. Grammatik: det viktigaste af formläran efter May.

- Explikation: valda stycken af May's läseöfningar.
 Real. lin.: grammatik: Herléns lärobok, repetition af syntaxen; frasskrifning på lärorummet, samt ett tema som hemlexa hvarje vecka.
 Explikation: 90 sidor i Irvings Sketchbook; dessutom kursiva öfversättningar. Par-
 lör: omkr. 25 sidor jemte samtalsöfningar.
 De lat. som icke läsa grekiska: explikation lika med reallinien. Grammatik: ver-
 bets syntax, frasskrifning; parlör: omkr. 10 sidor.
- Franska.* Grammatik efter Olde; hela syntaxen utom det vidlyftigaste af partiklarnes; fras-
 skrifning och muntlig öfversättning från svenska till franska på lärorummet.
 Explikation: omkring 60 sidor af Dubbs läsebok, valda stycken på prosa och vers.
 Vocabulaire: Enbloms bearbetning af Ploetz, sidd. 59—84.
- Matematik.* Geometri: repetition af Euklides 6 första böcker; lösning af geometriska öfnings-
 satser.
 Algebra: läran om 1:sta gradens eqvationer med flera obekanta; repetition af 2:dra
 gradens eqvationer med en obekant jemte talrika öfningsexempel och
 problem; analytiska expressioners konstruktion; real. lin. dessutom läran
 om progressioner och logaritmer samt plan trigonometri. Båda linierna
 hafva hvar 14:de dag löst ett skriftligt problem i hemmet af omvexlande
 algebraiskt och geometriskt innehåll.
- Naturvetenskap.* Fysik: klass. lin.; statik, läran om magnetism och elektricitet; real. lin.: a-
 kustik och optik; repetition af mekaniken jemte problem.
 Kemi: läran om metallerna.
- Historia.* Fäderneslandets: från Karl XII till Gustaf IV Adolf efter Odhners större lärobok;
 allmän: till och med franska revolutionen.
- Geografi:* repetition.
- Filosofisk propedeutik.* Logik: läroboken genomgången.

Sjunde klassens öfra afdelning.

- Kristendom:* lärokursen repeterad.
Modersmålet: läsning af svensk, dansk och norsk literatur.
Latin. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: Cicero: Or. pro Milone, kap. 14—38 jemte repetition. Livius: repetition
 af 1:sta och 2:dra böckerna. Horatius: Od. 2:dra boken jemte repetition
 af föregående. Antiquiteter.
- Grekiska.* Grammatik: repetition.
 Explikation: 5:te boken i Xenophon; 5:te och 6:te böckerna af Odysseen: kap. 46—
 100 af 1:sta boken i Herodotus.
- Hebreiska.* Grammatik: det viktigaste af formläran.
 Explikation: 10 Davids psalmer.
- Engelska.* Klass. lin.: grammatik: efter May.
 Explikation: valda stycken ur May's läsebok.
- Franska.* Grammatik: efter Olde; repetition af formlära och syntax; frasskrifning och munt-
 lig öfversättning från svenska till franska på lärorummet.
 Explikation: Dubbs läsebok, valda stycken på prosa och vers omkring 40 sidor,
 hufvudsakligen kursiva öfversättningsöfningar.
 Vocabulaire: Enbloms bearbetning af Ploetz, sidd. 59—87.
- Matematik.* Geometri: lika med nedra afdelningen.
 Algebra: repetition af hela den genomgångna kursen företrädesvis genom problem;
 ett skriftligt problem i hemmet hvar 14:de dag af omvexlande algebraiskt
 och geometriskt innehåll.
- Naturvetenskap.* Fysik: repetition af hela läroboken.
Historia: lärokursen avslutad och repeterad.

Geografi: repetition,
Filosofisk propædæutik. Logik: läroboken genomgången.
 Antropologi: efter Sjöberg och Klingberg.

Alla skriftliga hemarbeten hafva varit ordnade i öfverensstämmelse med kongl. kungörelsen af den 10 mars 1869.

Undervisningen i gymnastik- och militärofningar.

Lärjungarnes indelning till gymnastiköfningarne och sysselsättning under dessa hafva varit lika som under föregående läsår.

Vapenöfningarne hafva egt rum för klass. V 1 timme, för VI och VII 2 timmar i veckan.

I dessa öfningar har klass. V genomgått rekrytskolan af exercisreglementet, VI och VIIb öfvats i bajonettfäktning på led, med och utan motståndare, samt VIIa i florettfäktning och sabelhuggning på led, med och utan motståndare.

Från deltagande i öfningarne hafva af vederbörande läkare befriats: höstterminen 17, vårterminen 18 lärjungar.

De genom kongl. cirkuläret af den 23 mars 1870 anbefalda vapenöfningar hafva under höstterminen ledts af underlöjtnanten vid Westgötadals regimente J. Svedberg, under innevarande termin af underlöjtnanten vid Bohus läns regimente G. Heiberg. Öfningarne hafva pågått 6 veckor under höstterminen och 4 veckor vårterminen. Under denna tid ha hufvudsakligen kompanimanövrer i slutet och spridd ordning öfvats. Skjutöfningarne för VIIa hafva försiggått å skarpskyttekårens skjutbana på 600 och 800 fots afstånd, och har hvar och en af denna afdelnings lärjungar under året lossat 50 skarpa skott. I VIIb samt 6:te klassen har hvarje lärjunge på samma tid lossat 100 salongsskott. Exercisöfningarne ha egt rum kl. 4—6 e. m. tre dagar i veckan, skjutöfningarne merendels på f. m. på dertill från den öfriga undervisningen tagna timmar till ett antal under året af 24 för VIIa, 19 för VIIb, 25 för VIa, 34 för VIb.

Undervisningen i sång och musik.

I de tre lägsta klasserna har, enligt fastställd ordning för undervisningen i musik, öfning meddelats i läran om de musikaliska tecknen, deras betydelse och användning m. m., öfning i tonträffning samt en- och tvåstämmig sång, hvardera klassen en timme i veckan samt dessutom gemensamt med 4:de och 5:te klasserna koralsång en timme i veckan. De öfrige klasserna hafva gemensamt en timme i veckan öfvat körsånger och 6:te och 7:de klasserna tillsammans en timme i veckan dels kör- och dels quartettsånger.

Uti instrumentalspel har undervisning meddelats 4 timmar i veckan på viol, cornetto och orgelharmonium, neml.: på viol åt 5, på cornetto åt 1, på orgelharmonium åt 3 lärjungar. För violspelningen hafva begagnats Hennings och Kreutzers violskolor, lättare sonater af Kücken, duetter af Pleijel och Jansa samt violsolos af Bériot; men i öfrigt hafva eleverna i allmänhet varit mindre försigkomna, så att något egentligt samspel varit svårt att åstadkomma, utan har undervisningen för det mesta meddelats lektionsvis.

Undervisningen i teckning.

- Klass I: 2 timmar i veckan. Ritning efter statens tabeller, 1:sta kursen tab. I—VI, höstterminen å griffeltafla, vårterminen med blyerts. Under vårterminen har äfven diktamensritning förekommit efter lättare uppgifter enligt Tretau's metod.
- Klass II: 2 timmar i veckan. Ritning efter statens tabeller 1:sta kursen tab. VII—XII med blyerts.
- Klass III: 2 timmar i veckan. Ritning med skuggning i blyerts efter statens tabeller 2:dra kursen tab. I—VI, omvexlande med konturteckning efter Hetsch.

Klass IV—VII: a) Reala linien:

Geometrisk linearteckning 1 timme i veckan för klass V—VII, omfattande konstrukt. ritning, projektionslära, utbredning af ytor och byggnadsritningar. Frihandsteckning: 2 timmar i veckan för alla lärjungar.

Vid linearteckningen har den af Pasch utgifna läroboken följts.

b) Klassiska linien:

1) De som icke läsa grekiska: 2 timmar i veckan frihandsteckning.

2) De öfriga: af klasserna IV—VI, hafva alla lärjungar, som icke saknat anlag, erhållit 1 timmes undervisning i veckan i frihandsteckning.

Frihandsteckningen har för klass IV omfattat dels statens tabeller 2:dra kursen tab. VII—XII, dels lättare tabeller efter Harding med skuggning. I klass V har klotsritning öfvats. För de högre klasserna hafva förläggssblad i figur- och landskapsteckning efter Hermes och Harding m. fl. användts.

d) Läroplan.

De lärjungar af klassiska linien, som icke läst grekiska språket, hafva i stället för undervisningen i detta ämne varit sysselsatta på följande sätt:

klass VII: engelska 3 timmar (2 med real., 1 med valfritt läsande lat.); teckning 2 t:r med real.
 ,, VI: engelska 2 t:r; teckning 2 t:r; modersmålet 1 t:e, allt med real.; latinskrifning 1 t:e
 ,, V: engelska 2 t:r med real.; teckning 2 t:r (1 med real., 1 med kl. II); modersmålet 1 t:e med real.

B. L ä r a r n e .

Tjenstledighet har under vårterminen åtnjutits af utn. kyrkoherden adj. v. Sydow.

Sedan rektor å kollegii vägnar framställt underdånig anhållan derom, att, då staten för Wenersborgs h. elementarläroverk upptager rektor och fem lektorer, men endast fyra lektorer utom rektor voro tillsatte, den femte lektorsplatsen antingen måtte få i laga ordning tillsättas eller ock genom vikarie uppehållas, så har Kongl. Maj:t genom nåd. bref af den 8 maj 1875 medgifvit, att i fråga varande lektorsplats må genom en vikarierande lektor uppehållas under den tid nuvarande rektor bestrider rektorsbefattningen, och har adj. A. Sahlén under läsåret varit till v. lektor förordnad. — För öfrigt hafva varit förordnade: till vikarie för adj. Sahlén telegrafassistenten P. G. Bergin, för kyrkoh. v. Sydow filos. kand. C. A. v. Sydow; till biträdande gymnastiklärare underlöjtnanten J. Svedberg.

Undervisningen har under läsåret varit på följande sätt emellan lärarne fördelad:

Rektor *G. Th. Bergman*: Grekiska VII—VIa, 15 timmar i veckan. Franska skripta VIIb lat.
 Lektor *K. F. Rådberg*: Matematik VII—VIa; Fysik VIIa, VIIb real., 22 t:r. Matematiska skripta VII.

Lektor *J. Swedborg*: Latin VII—VIa, 19 t:r. Latinska skripta VII.

Lektor *J. Nordwall*: Kristendom VII—VIa; Modersmålet VII—VIb; Filosofi VII, 18 t:r. Svenska skripta VII.

Lektor *A. J. Ling*: Franska VII—VIa; Engelska VII, 20 t:r. Franska skripta VIIa, VIIb real.
 v. Lektor *A. Sahlén*: Franska VIb; Historia och Geografi VII—VIa, 22 t:r. Svenska skripta VIb.
 Adjunkt *C. A. von Sydow*: höstterminen: alla ämnen I, 25 t:r.

Adjunkt *J. F. Kylander*: Grekiska VIb—V; Matematik IVlat.—II, 27 t:r. Latinska skripta V.

Adjunkt *A. J. C. Piscator*: Latin IV; Engelska VI—V; Historia III—II, 26 t:r. Tyska skripta IV real.

Adjunkt *J. K. Lindblad*: Kristendom VIb—V, III—II; Tyska VI—IV, 26 t:r. Tyska skripta VI.

Adjunkt *S. Tengblad*: Tyska III—II; Modersmålet III—II, 26 t:r. Svenska skripta VIa.

Adjunkt *L. J. Wersander*: Kristendom IV; Modersmålet VIb—IVlat.; Historia och Geografi VIb, V—IV real., 27 t.r.

Adjunkt *A. Ericsson*: Modersmålet IV real.; Latin VIa—V; Hebreiska VII, 25 t.r. Latinska skripta VI.

Adjunkt *K. F. Kjellberg*: Matematik VIb—IV real., 28 t.r.

Adjunkt *G. O. D. von Hackwitz*: Naturalhistoria VI—II; Fysik VIa lat.—V; Historia och Geografi V—IV lat., 28 t.r. Tyska skripta IV lat.

Extra lärare *P. G. Bergin*: Franska V; Engelska IV; Fysik VIIb lat., VIa real.; Kemi VII—VI, 29 t.r. Tyska skripta V real.

v. Adjunkt *C. A. v. Sydow*, vårterminen: alla ämnen I, 25 t.r.

Direktör *O. H. Bergqvist*: Sång och Musik, 10 t.r.

O. A. H. Stiberg med biträde af löjtnant *J. Svedberg*: Gymnastik- och Militärföningar, 13 t.r.

F. A. Zettergren: Teckning, 12 t.r.

Klassföreståndare hafva varit:

för 7a lektor Rådberg,
 ,, 7b lektor Nordwall,
 ,, 6a lektor Swedborg,
 ,, 6b adj. Wersander,
 ,, 5 adj. v. Hackwitz,
 ,, 4 lat. adj. Piscator,
 ,, 4 real. adj. Kjellberg,
 ,, 3 adj. Kylander,
 ,, 2 adj. Lindblad,
 ,, 1 adj. von Sydow.

C. Lärjungarne.

Lärjungarnes antal								
Vid början af höstterminen 1875					Vid början af vårterminen 1876			
	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa grekiska	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa grekiska
Klass 1			26				29	
” 2			17				21	
” 3			31				33	
” 4	24	29	53		25	27	52	
” 5	9	13	22	5	9	13	22	5
” 6b	19	7	26	9	19	7	26	9
” 6a	14	8	22	4	14	6	20	4
” 7b	11	2	13	3	12	1	13	4
” 7a	11	1	12		11		11	
Summa	88	60	222	21	90	54	227	22

Vid höstterminens början inskrefvos 49 lärjungar, vid vårterminens 12. Från förra årsberättelsens utgifvande hafva 33 lärjungar uttagit afgangsbetyg från läroverket ibland dessa de 8, som vid förra vårterminens slut aflade godkänd afgangsexamen.

Från klassiska till reala linien hafva 2 lärjungar öfvergått.

I sjunde klassen hafva 8 lärjungar af klassiska linien valfritt läst engelska samt 6 hebreiska.

Afgifter hafva erlagts:

Höstterminen:	till materielkassan	af 169 lärjungar,
	„ byggnadskassan	„ 131 „
Vårterminen:	„ materielkassan	„ 178 „
	„ byggnadskassan	„ 137 „

Till egna kassan har hvarje icke alldeles medellös lärjunge terminligen betalt 6 kr.

D. Inspektioner.

Läroverket har under vårterminen fått glädjen emottaga ett besök af dess nye eforus herr doktorn och biskopen m. m. A. F. Beckman, som den 30 och 31 mars och 1 april inspekterade detsamma. Vid inspektionens slut samlades lärare och lärjungar i bönsalen, då H. H. Eforus, efter ett till lärjungarne stäldt tal, förrättade bön, hvarefter lärarne sammanträdde till kollegium under H. H. Efori ordförandeskap.

Den 7 oktober 1875 inspekterades militärläroverken af öfverstelöjtnanten och riddaren H. Falk.

E. Stipendier.

Den 14 juni 1875 öfverlemnade landskamreraren och ridd. J. M. Ryding till dåvarande t. f. rektor 10 st. städernas hypotekskassas grundfundsobligationer å 100 kronor jemte följande skrifvelse:

”Till ett tacksamt minne af de lyckliga 25 år, som vi denna dag förenade med hvarandra upplefvat, samt derjemte såsom en gård af erkänsla för den undervisning jag, Ryding, med mine fem bröder, åtnjutit vid läroverken i Wenersborg, öfverlemna vi, Johan Magnus Ryding och Karin Ryding, född Liedzén, härmed ett tusen (1,000) kronor uti städernas hypotekskassas grundfundsobligationer, till bildande af stipendier för i Wenersborgs allmänna elementarläroverk eller högre skolor studerande gossar och flickor, under i öfrigt följande bestämmelser:

- 1:o. Stipendiifonden benämnas Ryding-Liedzénska stipendiifonden;
- 2:o. Stipendiimedlen förvaltas af vederbörande skolstyrelser på samma sätt och under samma ansvar, som läroverkens öfrige fonder och tillgångar;
- 3:o. Innan någon utdelning får ske, skall af inflytande räntemedel, årligen, i all framtid, stiftelsefonden tilläggas en (1) obligation af städernas hypotekskassas grundfundsobligationer å femtio (50) kronor eller deremot svarande värde.

Skulle städernas hypotekskassa komma att upplösas och af sådan eller annan anledning dess utestående obligationer inlösas, så förvandlas, under i öfrigt lika bestämmelser i afseende på stipendiifondens årliga tillökning, fondens behållning uti andra, fullkomligt säkra obligationer eller förbindelser;

- 4:o. Årliga behållningen, med den inskränkning, som här ofvan under mom. 3 omförmäls, utdelas vid hvarje vårtermins slut, efter skolstyrelsernas bestämmande, i första hand till en eller flere välartade och flitige lärjungar inom läroverken, som med oss kunna räkna släktskap, samt i andra rummet, der släkting till oss ej finnes, till en eller flere ungdomar eller flickor, hvilka med vitsord om goda kunskaper och berömligt uppförande, lemna läroverkens högsta afdelningar; och iakttages vid dessa utdelningar, att, innan fonden uppgått till det belopp, att femtio (50) kronor kunna såsom stipendium årligen utdelas, endast högre elementarläroverkets lärjungar må af utdelningen komma i åtnjutande, samt att, sedan i framtiden fonden hunnit ytterligare växa, stipendium bör, i den mån sådant ske kan, utgå med ett hundra (100) kronor.

Wenersborg den 14 juni 1875.

Karin Ryding,
född Liedzén.

J. M. Ryding.”

Sedan ofvanstående blifvit i kollegium den 26 augusti 1875 uppläst, uppdrogs åt rektor att genom en skrivelse å kollegii vägnar framföra till gifvarne dess tacksägelse för den frikostiga gåfvan.

F. Skollokalen

har under läsåret icke undergått någon förändring.

G. Undervisningsmaterielen.

För undervisningen i fysik har från J. G. Hofmann i Paris inköpts ett spektroskop med tillbehör.

Af G. Kolthoff har inköpts en samling uppstoppade djur, bland dessa en dofhjort och 2:ne rådjur.

På Langl's Bilder zur Geschichte har prenumererats och hafva af dessa 1:sta och 2:dra cykeln erhållits.

Gåfvor.

- Af Svenska akademien: dess minnespenning öfver Svante Sture.
- „ Vetenskapsakademien: dess minnespenning öfver A. Ehrensvärd.
- „ postiljon J. Larsson, Sjölanda: en sothöna.
- „ herr O. Norén, Kjellstorp; diverse mynt och medaljer.
- „ musikdirektör Södling: tryckt prof på ett sydamerikanskt indianspråk.
- „ stud. A. G. Afzelius: Kolmodin, Andelig dufvoröst.
- „ „ K. O. Karlsson: näbb af albatross.
- „ „ Albin Larsson: 15 st. kopparmynt.

H. Examina.

Muntlig afgangsexamen förrättades den 4 juni förlidet år, vid hvilken 8 läroverkets lärjungar samt 5 privatister, bland dessa senare en qvinlig, förklarades mogne.

Vid höstterminens slut hölls examen med klass. 1—5 den 20 dec. Årsexamen är utsatt att hållas den 1 och 2 nästkommande juni och hafva följande herrar inbjudits att såsom vittnen öfvervara densamma: öfversten och ridd. E. Elers; öfverstelöjtnanten, kammarherren och ridd. C. E. C. Kuylenstjerna; landskamreraren och ridd. J. M. Ryding; t. f. borgmästaren, auditören och ridd. G. Sandberg; kyrkoherden, kongl. hofpred., teol. kand., fil. dokt. D. R. Warholm; regimentsläkaren och ridd. K. Danelius; häradshöfdingen C. J. G. Richter.

Till öfvervarande af samma examen inbjuder jag vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla den offentliga undervisningens vänner och gynnare.

Nästa hösttermin börjas den 24 nästkommande augusti.

Wenersborg i maj 1876.

G. TH. BERGMAN.

Lägre femklassiga elementarläroverket i Borås.

A. Undervisningen.

Höstterminen börjades den 27 augusti och avslutades med offentlig examen den 16 december. Vårterminen börjades den 14 januari och kommer att avslutas med offentlig examen den 1 juni. I afseende på den dagliga undervisningstiden har ej någon förändring förekommit detta år, men i afseende på anordningen af öfningarne har den förändring skett, att sång och musik öfvats om eftermiddagarne kl. 3—4.

Begagnade läse- och läroböcker i

- Kristendom:* Katekes, Hübners lärobok i biblisk historia, Cornelii i kyrkohistoria, Norbecks i dogmatik samt Brodéns öfversigt af de bibliska böckernas innehåll.
- Modersmålet:* Språklära af Filén, läsebok för folkskolan och läsebok af Bjursten.
- Latinska språket:* Gram. af Rabe; explikation: Cornelius Nepos, Julius Cæsar de bello Gallico samt Ovidii Metamorphoses sel. (Brodéns edit.)
- Grekiska språket:* Gram. af Rabe; explikation: Xenophons Anabasis.
- Tyska språket:* Gram. af Lyth; explikation: Mathesii elementarbok, Lyths läsebok och Schillers Geschichte des 30-jährigen Krieges.
- Engelska språket:* Gram. af Sundstén, Oldes uttalslära; explikation: Sundsténs elementarbok och W. Irvings Columbus.
- Franska språket:* Gram. af Olde; explikation: läsebok af densamme.
- Matematik:* v. Zweigbergks lärobok i aritmetik, Wiemers i algebra samt Euclidis och A. Th. Bergii i geometri.
- Naturvetenskap:* Berlins lärobok, Arrhenii större och mindre lärobok i botanik, Torins och Lyttkens läroböcker i zoologi, fysikens grunder af Schabus samt kemi af Roscoe, öfversättning af P. T. Cleve.
- Historia och Geografi:* Alanders läroböcker i svensk och allmän historia, Palmblads i geografi.

Genomgångna lärokurser.

Första klassen.

- Kristendom:* biblisk historia, gamla testamentets; katekes, första hufvudstycket och till andra art. af det andra hufvudst.; bibelläsning och valda psalmer.
- Modersmålet:* uppläsning och förklaring af valda stycken samt öfningar att med egna ord återgifva innehållet af det lästa; språklärans första grunder samt satsbildnings-öfningar. Rättskrifning.
- Tyska språket:* det vigtigaste af formläran, 56 stycken i Mathesii elementarbok samt öfningar att särskilja de enkla satsernas hufvuddelar.
- Matematik:* de fyra räknesätten i hela tal och sorter jemte öfning i hufvudräkning.

Naturlära: det allmännaste af läran om människans kroppsbyggnad samt undersökning af lefvande växter.

Historia: det viktigaste af fäderneslandets till nyare tidens början.

Geografi: det allmännaste om verdensdelarne, fäderneslandets samt en del af Europas fysiska och politiska.

Andra klassen.

Kristendom: biblisk historia, nya testamentets; katekes, andra och tredje hufvudstyckena; bibelspråk och valda psalmer.

Modersmålet: formlära samt satsbildningsöfningar; rättskrifnings- och interpunktionsöfningar; läsöfningar.

Tyska språket: formläran; explikation: från början af Lyths läsebok till stycket 32 jemte öfning att särskilja ordklasserna och de enkla satsernas hufvuddelar samt lättare former af de sammansatta satserna.

Matematik: aritmetik, de fyra räknesätten i vanliga och decimalbråk med tillämpning på sorter, enkel regula de tri, hufvudräkning; geometri, åskådninglära samt enkla geometriska satsar.

Naturlära: djurrikets hufvudafdelningar och viktigare klasser samt det allmännaste om växterna.

Historia: fäderneslandets till 7:de tidehvarvet i läroboken.

Geografi: Europas fysiska och politiska fortsatt och avslutad.

Tredje klassen.

Kristendom: rep. af bibliska historien samt 4:de och 5:te hufvudstyckena af katekesen; bibelläsning och psalmer.

Modersmålet: läsning och förklaring af valda stycken, formläran samt det viktigaste af satsläran, rättskrifning efter diktamen, skriftliga öfversättningar från tyska språket jemte smärre uppsatser på lärorummet.

Tyska språket: formläran jemte öfningar i särskiljande af satsar och satsdelar; explikation: 60 sidor från stycket 34 i Lyths läsebok; extemporalier.

Matematik: aritmetik, tillämpning af de genomgångna kurserna på regula de tri, intresseräkning m. m.; geometri, åskådninglära tillämpad på planimetriska och stereometriska uppgifter, enkla geometriska satsar.

Naturlära: rep. af det förut lästa, Linnés sexualsystem, det allmännaste om fröredningsdelarne och frukten, undersökning af lefvande växter. Exkursioner.

Historia: fäderneslandets avslutad samt rep. af det förut lästa.

Geografi: de främmande verdensdelarnes fysiska och politiska geografi i de allmännaste grunddrag jemte rep. af en del af Europas.

Fjerde klassen.

Kristendom: bibelläsning, katekisation samt de bibliska böckernas innehåll och historia.

Modersmålet: Välläsning: stycken af svensk litteratur jemte underrättelser om författarne och nödiga upplysningar ur versläran. Öfningar i att muntligt återgifva innehållet af lästa stycken. Sats- och interpunktionslära. Hvarannan vecka en uppsats öfver lättare ämnen eller en öfversättning från tyska språket.

Latinska språket: formlära, till stycket 87 af fjerde afdelningen i Rabes elementarbok samt behöfliga delar af syntaxen, muntligen meddelade.

Engelska språket: uttalsöfningar, formlära samt läsöfningarne i Sundstéus elementarbok; vokabelläsning.

- Tyska språket*: rep. af formläran, det viktigaste af syntaxen; explikation: 60 sidor i Schillers Gesch. des 30-jähr. Kriegs. Extemporalier. Ett tema hvarannan vecka.
- Matematik*: aritmetik, till och med betalningsterminers reduktion; algebra, läran om hela tal och bråk samt 1:sta gradens eqvationer; geometri, 2:dra och 3:dje boken af Euclides.
- Naturlära*: de första elementen af fysik och kemi. Läran om däggdjuren samt öfversigt af växtriket till större omfång, än föregående kursen. Exkursjoner.
- Historia*: af allmänna historien gamla och en del af medeltidens.
- Geografi*: Europas utförligare än den föregående kursen.

Femte klassen.

- Kristendom*: katekisation, läsning af nya testamentet; kyrkohistoria, 1:sta och 2:dra perioden; dogmatik, 5 kap. af läroboken.
- Modersmålet*: rättskrifning, form- och satslära, uppsatser och läsöfningar.
- Latinska språket*: hela gram. med prosodik och metriik, 2:dra och 3:dje boken af Cæsar de bello Gallico, från början till och med Phaëthon af Ovidii met. sel. Skriföfningar. Ett hemtema i veckan.
- Grekiska språket*: formlära och det viktigaste af syntaxen, 2:dra boken af Xenophons Anabasis.
- Tyska språket*: rep. af språkläran; explikation: 120 sidor af Schillers Gesch. des 30-jähr. Kriegs. Skriföfningar på lärorummet. Reallinien ett hemtema i veckan.
- Engelska språket*: rep. af språkläran; explikation: 9 kap. af Irvings Columbus. Skriföfningar.
- Franska språket*: uttalslära, formlära t. o. m. de oregelbundna verberna; explikation: 25 stycken af 1:sta och 14 sidor af 3:dje afdelningen i läseboken; reallinien, rep. af gram., 37 stycken af 2:dra och 14 sidor af 3:dje afdeln. i läseboken.
- Matematik*: klass. linien, 4:de boken samt rep. af de 3 första böckerna af Euclides; algebra, 1:sta graden med en eller flere obekanta, problem; reallinien, 6 böcker af Euclides, 2 graden algebra, problem; båda linierna hela räkneboken.
- Naturvetenskap*: botanik, växtens inre organer, insamling och examinering af växter; zoologi, amfibier och fiskar; reallinien, fysikens och kemiens grunder.
- Historia*: allmän, medeltidens och rep. af gamla samt nyare till franska revolutionen.
- Geografi*: gamla världens samt rep. af Europas politiska.

Öfningar.

Välskrifning, 2 timmar i 1:sta och 1 timme i 2:dra kl.; *teckning*, 1:sta och 2:dra klass., 1 timme i veckan, frihandsritning efter statens tabeller, 3:dje och 4:de klass., 2 timmar i veckan, perspektiviska konstruktioner med ledning af statens tabeller, 5:te kl. realafdelning, 2 timmar i veckan, frihandsritning samt geometrisk konstruktions- och projektionslära efter Pasch; de som ej läsa grekiska, frihandsteckning 2 timmar i veckan; *gymnastik*, fristående och apppareljgymnastik, marsch- och exercisöfningar 4 timmar i veckan kl. 1—4 samt 5 timmar i kl. 5; *musik och sång*, 6 timmar i veckan.

B. L ä r a r n e.

Rektorn, R. N. O., fil. dokt. A. G. Hollander har åtnjutit tjänstledighet under hela läsåret, kollegan W. Schoug från den 7 september och kollegan, fil. dokt. J. A. Rosén från den 20 april till läsårets slut.

Undervisningens fördelning mellan lärarne har varit följande:

Höstterminen.

t. f. Rektor *S. P. Wennergren* har undervisat kl. 2—5 i kristendom 10 timmar, kl. 4 och 5 i engelska 10 timmar tillsammans 20 timmar.

- Kollega *A. Thorin* kl. 5 i grekiska 5 timmar, kl. 3—5 i matematik 16 timmar och kl. 4 i latin 5 timmar, tillsammans 26 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 5:te kl.
- Kollega, fil. dokt., *J. A. Rosén* kl. 4 och 5 i modersmål 7 timmar, kl. 5 i historia och geografi 4 timmar samt kl. 3 i modersmål 6 timmar, i tyska 7 timmar och i naturlära 2 timmar, tillsammans 26 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de kl.
- Kollega *J. A. Nyberg* kl. 5 i franska 5 timmar, kl. 4 i historia och geografi 5 timmar samt kl. 2 i modersmål 6 timmar, i tyska 7 timmar, i historia och geografi 5 timmar och i naturlära 2 timmar, tillsammans 30 timmar.
- Kollega *W. Schoug* kl. 4 och 5 i latin 11 timmar, kl. 5 i naturvetenskap 4 timmar, kl. 3 i historia och geografi 5 timmar samt kl. 1 i aritmetik 4 timmar, i naturlära 2 timmar och i historia och geografi 4 timmar, tillsammans 30 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 5:te kl. — Under *W. Schougs* tjänstledighet sköttes hans tjänstgörömmål af studenten *G. A. Alström*.
- t. f. kollega, fil. dokt. *H. Dahlstein* kl. 4 och 5 i tyska 6 timmar, kl. 4 i naturlära 2 timmar, kl. 2 i matematik 5 timmar och i välskrifning 1 timme samt kl. 1 i kristendom 3 timmar, i modersmål 5 timmar, i tyska 6 timmar och i välskrifning 2 timmar, tillsammans 30 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de kl.

Vårterminen.

- t. f. Rektor *S. P. Wennergren* lika med höstterminen.
- Kollega *A. Thorin* lika med höstterminen.
- Kollega, fil. dokt. *J. A. Rosén* lika med höstterminen. — Under *J. A. Roséns* tjänstledighet sköttes hans tjänstgörömmål af studenten *K. G. Ander*.
- Kollega *J. A. Nyberg* lika med höstterminen.
- t. f. Kollega, fil. dokt. *H. Dahlstein* kl. 5 i tyska 2 timmar, kl. 4 och 5 i naturvetenskap 6 timmar, kl. 2 i matematik 5 timmar och i välskrifning 1 timme samt kl. 1 i kristendom 3 timmar, i modersmål 5 timmar, i tyska 6 timmar och i välskrifning 2 timmar, tillsammans 30 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 4:de kl.
- t. f. Kollega, fil. kand. *K. W. Boréus* kl. 4 och 5 i latin 11 timmar, kl. 4 i tyska 4 timmar, kl. 3 i historia och geografi 5 timmar samt kl. 1 i aritmetik 4 timmar, i naturlära 2 timmar och i historia och geografi 4 timmar, tillsammans 30 timmar, samt rättat skriftliga uppsatser i 5:te kl.
- Öfningsläraren kaptene *F. R. Zachrisson* i gymnastik 5 timmar i veckan,
d:o ritläraren *C. A. Leverin* i teckning 6 timmar i veckan,
d:o orgelnisten *J. F. Ström* i musik och sång 6 timmar i veckan under hela läsåret.
- Klassföreståndare hafva varit: för 5:te kl. *A. Thorin*, för 4:de kl. *H. Dahlstein*, för 3:dje kl. *J. A. Rosén*, för 2:dra kl. *J. A. Nyberg* och för 1:ste kl. *G. A. Alström* och *K. W. Boréus*.

C. Lärjungarne.

1. Inskrifne vid höstterminens början 25.
- ”   ”   ”   vårterminens   ”   5.
2. Afgånge vid höstterminens början dels till näringarne och dels till annat läroverk 17, deraf 4 ur 5:te kl. efter aflagd afgångsexamen; vid vårterminens början 4.
3. Terminsafgift erlade höstterminen: till undervisningsmaterielen 40, befriade 44; till byggnadsfonden 37, befriade 47; vårterminen: till undervisningsmaterielen 42, befriade 43; till byggnadsfonden 40, befriade 45.

4. Antal under vårterminen: 1:sta kl. 24, 2:dra kl. 19, 3:dje kl. 15, 4:de kl. 14 och 5:te kl. 13, summa 85. Klassiska språk läsa i 4:de kl. 5 latin och i 5:te kl. 6 latin och 2 grekiska. Hemlexor genomgås förut i skolan; och torde för deras öfverläsning i hemmet fordras i 1:sta kl. 1, i 2:dra kl. 2, i 3:dje kl. 2 samt i 4:de och 5:te kl. 3 timmar dagligen.

D. Skollokalen

har under året ej undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

har ökats med åtskilliga läro- och läseböcker.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 16 december, och voro, jemte läroverkets inspektor herr kyrkoherden A. J. Enander, herrar borgmästaren och riddaren A. Wendt, majoren och riddaren S. E. Uggla, provincialläkaren, d:r J. G. Aspeliu, rådmannen och v. häradshöfdingen W. Hammarström och apotekaren S. Österberg af h. h. ephorus anmodade att densamma bevista. Årsexamen kommer att förrättas torsdagen den 1 juni i närvaro af ofvannämnde herrar, med undantag af doktor J. G. Aspelin, i hvars ställe h. h. ephorus anmodat lazarettsläkaren d:r A. J. Amnéus att närvara; och anställes då från kl. 8 f. m. till kl. 1 e. m. offentlig pröfning i språk och vetenskaper samt vidare kl. 4 e. m. slutöfningar i sång och gymnastik, hvarefter förrättas flyttning jemte utdelning af stipendier, premier och fattigmedel.

Nästa hösttermin börjas den 25 instudande augusti.

Borås i maj 1876.

Sv. P. Wennergren.

Lägre elementarläroverket i Alingsås.

A. Undervisningen.

a) Lärotider.

Höstterminen börjades den 23 augusti och avslutades den 17 december. Vårterminen börjades den 28 januari och kommer att avslutas den 9 juni. De dagliga undervisnings- och öfningstimmarne hafva varit desamma som under föregående läsår.

b) Läro- och läseböcker.

Kristendom: katekesen; biblisk historia af Eklundh och Bohm.

Modersmälet: Bjurstens lärobok; läsebok för folkskolan.

Tyska språket: gram.: Flachs lärobok; explikation: Flachs och Mathesii elementarböcker.

Matematik: Zweigbergks och Nyströms lärob. i aritmetik; Euklides och Neovii i geometri i 3:dje klass., Wiemer i 2:dra.

Naturvetenskap: Arrhenii lärobok i botanik; Torins i Zoologi; Berlins naturlära.

Historia och Geografi: Odhners lärob. i svensk historia; Dahms i geografi.

c) Lärokurser.

Första klassen.

Kristendom. Katekes: första hufvudstycket. Bibl. historia: gamla testamentets. Bibelläsning med förklaringar. Valda psalmer.

Modersmälet. Det viktigaste af formläran. Uppläsning af valda berättelser jemte öfning för lärjungarne att med egna ord återgifva innehållet af det lästa. Satsbildnings-öfningar. Stafningsregler och öfningar i rättskrifning och välläsning.

Tyska språket. Det hufvudsakliga af formläran jemte 50 st. i Mathesii elementarbok.

Matematik. De fyra räknesätten i hela tal med tillämpning på sorter jemte öfning i hufvudräkning. Inledning till geometrien efter Wiemer.

Naturlära. Berlins lärobok till 6:te afdelningen. 50 växter.

Historia och Geografi. Historia: fäderneslandets till reformationstidehvarvet. Geografi: Sveriges, Norges, Danmarks och Rysslands samt det allmännaste af Europas fysiska.

Andra klassen.

Kristendom. Katekes: andra hufvudstycket. Biblisk historia: nya testamentets. Bibelläsning med förklaringar. Valda psalmer.

Modersmälet. Det viktigaste af formläran. Uppläsning af valda berättelser jemte öfning för lärjungarne att med egna ord återgifva innehållet af det lästa. Rättskrifning efter diktamen. Satsupplösningar.

- Tyska språket.* Grammatik: formlära. Explikation: Mathesius: 1:sta afdeln. till 68 st. och af 2:dra afdeln. 1—10 st.
- Matematik.* Aritmetik: bråk och regula de tri samt hufvudräkning. Geometri: Wiemers lärobok till cirklen.
- Naturlära.* Berlins naturlära. Arrhenii mindre lärobok till blommornas bidelar. Undersökning af 150 växter.
- Historia och Geografi.* Historia: fäderneslandets till Gustaf II Adolf. Geografi: Europas politiska till Spanien.

Tredje klassen.

- Kristendom.* Katekes: de tre sista hufvudstyckena. Biblisk historia: repetition af gamla och nya testamentets. Bibelläsning med förklaringar. Valda psalmer.
- Modersmålet.* Bjurstens form- och satslära. Rättskrifningsöfningar efter diktamen samt uppsatser öfver lättare ämnen. Läs- och satsbildningsöfningar. Interpunktionslära.
- Tyska språket.* Grammatik: formläran avslutad och repeterad. Explikation: 15 sidor af Flachs läsebok. En skriföfning hvarje vecka.
- Matematik.* Aritmetik: tillämpning af regula de tri på intresse m. m. till och med kvadratrotsutdragning. Geometri: 2 böcker af Euklides och Neovius.
- Naturvetenskap.* Botanik: växtens yttre organer efter Arrhenii mindre lärobok. Insamling och examinering af omkring 150 växter. Exkursioner. Zoologi: däggdjuren.
- Historia och Geografi.* Historia: fäderneslandets avslutad efter Odhners lärobok. Geografi: Europas och Asiens politiska samt det allmännaste af de öfrige verldsdelarne.

Läroverket inspekterades den 28 och 29 mars d. å. af H. H. Eforus, biskopen och kommandören med st. k. af k. nordstjerne-orden, doktor A. F. Beckman.

B. L ä r a r n e.

Under hela läsåret har gymnastikläraren A. O. Nilsson åtnjutit tjänstledighet, och har till hans vikarius kollegan S. E. B. Högman varit förordnad.

Undervisningen har under läsåret varit mellan lärarne fördelad sålunda:

Undertecknad rektor: kristendom I—III; modersmålet, tyska, historia och geografi samt välskrifning I, 24 timmar i veckan. Svenska skripta i I.

Kollega *C. O. N. Dahlgren*: matematik I—III; modersmålet och tyska II; välskrifning i II, 28 timmar. Tyska skripta i II.

Kollega *S. E. B. Högman*: naturvetenskap I—III; modersmålet och tyska III; historia och geografi II—III och välskrifning i III, 28 timmar. Svenska skripta i III.

Öfningsläraren, kollegan *S. E. B. Högman* i gymnastik och vapenöfning $\frac{1}{2}$ timme hvarje dag.

d:o, orgelnisten *E. Ericsson* i sång 3 timmar i veckan.

d:o, ingenjören *J. Hellström* i teckning 3 timmar i veckan.

Klassföreståndare: rektor för 3:dje kl., kollega Dahlgren för 2:dra kl. och kollega Högman för 1:sta kl.

C. L ä r j u n g a r n e.

1. Inskrifne, höstterminen 11 lärjungar, vårterminen 2 d:o.
2. Afgångne, höstterminen 11, deraf 3 till andra läroverk och 8 till näringarne.

Enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

A. Undervisningen.

a) Lärotider:

Höstterminen tog sin början den 25 aug. och slutade den 18 dec.
Vårterminen, som började den 20 jan., kommer att avslutas den 3 juni.

b) **Dagliga lärotiden:** kl. 7—9, 10—12, 1—2.

c) Läroböcker:

Kristendom: katekesen, Hübner-Eklundhs bibl. historia.

Modersmålet: Sundéns språklära, Alanders läsebok i sv. hist.

Tyska språket: Flachs språklära, Mathesii elem.-bok, Flachs läsebok.

Matematik: Zweigbergks lärobok i räknekonsten, Nordlunds räkneöfningsexempel.

Naturlära: Celanders lärobok.

Sv. historia: Odhners d:o.

Geografi: Gehlins och Brunii d:o.

d) Genomgångna lärokurser.

Nedra afdelningen.

Kristendom. Katekesen: till tredje artikeln; *biblisk historia:* berättelser ur gamla testamentet; valda psalmer.

Modersmålet: reproduktion af lästa berättelser ur nordiska sagohistorien; form- och satslärans första grunder; rättskrifningslära och rättskrifningsöfningar.

Tyska språket: det viktigaste af formläran till och med de allmännaste starka verben; explikation: 57 stycken af Mathesii elem.-bok; muntl. och skriftl. öfversättningsöfningar fr. svenskan till tyskan, efter samma lärobok.

Matematik: de fyra räknesätten i hela tal, decimalbråk och sorter; hufvudräkning.

Naturlära: inledning till djur- och växtrikets kännedom, omfattande det allmännaste af läran om människans kroppsbyggnad och däggdjuren samt undersökning af ett mindre antal lefvande växter.

Historia och Geografi. Sv. historia: till "Sten Sture d. ä. och Hans" (= 50 sidor); geografi, fysisk: det viktigaste om verdensdelarnes i allmänhet och Europas isynnerhet fysiska beskaffenhet; d:o, politisk: Finlands, Östersjöprovinsernas, Britiska rikets och Frankrikes jemte repetition af Sveriges, Norges och Danmarks.

Öfra afdelningen.

- Kristendom.* Katekesen: 3:e, 4:e och 5:e hufvudstyckena (tvänne lärjungar -- nedra afdeln.); bibl. historia: berättelser ur nya testamentet; valda psalmer.
- Modersmålet:* läsning och reproduktion af berättelser ur sv. historien; det viktigaste af form-, sats- och interpunktionsläran; rättskrifningsöfningar.
- Tyska språket:* repetition af formläran, det viktigaste af syntaxen till 4:e kapitlet; explikation: Mathesii hela elem.-bok samt några sidor af Flachs läsebok; extemporerad öfversättning från svenskan till tyskan af alla de svenska öfningsstyckena i elem.-boken; skriföfningar.
- Matematik:* de fyra räknesätten i allmänna bråk jemte repetition af decimalbråk och sorter; hufvudräkning.
- Naturlära:* ryggradsdjuren; öfersigt af växternas organ; undersökning af lefvande växter.
- Historia och Geografi.* Sv. historia: till Karl X Gustaf; geografi, fysisk: repetition (= nedra afdeln.); d:o, politisk: Europas fullständigt.

B. Lärare.

Under läsåret tjenstgör undertecknad som lärare.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifna, höstterminen: 3.
- 2) Afgångna, höstterminen: 1; vårterminen: 1.
- 3) Terminsafgifter erlade, h. t.: 8; v. t.: 7.
- 4) Lärjungarnes antal vid höstts början: 10, vid vårts början: 9.

D. Skollokalen.

Under höstterminens lopp utbyttes den gamla kalla och olämpliga skolsalen å nedra våningen af rådhuset mot ett mindre, varmare och ändamålsenligare rum å öfra våningen i samma byggnad.

E. Undervisningsmaterielen

har tillökts genom inköp af Meves' Atlas öfver Skandinaviens däggdjur m. fl. böcker.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 18 dec. Såsom examensvitnen voro inbjudna kyrkoherden, fl. d:r G. A. Sundborg, borgmästaren V. Ekenman, trafikdirektören F. Dahlberg och bandlanden C. E. Siedberg. Vårterminen skall med examen afslutas den 3 juni. Till examensvitnen inbjudas ofvan nämnde herrar.

Ulricehamn i maj 1876.

Oskar Lindkvist.